

Kamil Więsyk

Teologiczne podstawy misji według
Jana Pawła II", Wojciech Kluj,
Warszawa 2008 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 47/1, 183-186

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

ce formą „zapisu” z podróży artysty, przedstawiają najważniejsze dla chrześcijan miejsca Ziemi Świętej. Nurtujące jest pytanie, kto zdecydował o wyborze tego artysty i jego dzieł: wydawnictwo czy sama autorka. Prace Roberta nie odznaczają się wybitnym arcyzmem – brak im np. głębi – stanowią jednak interesujący i oryginalny dokument, przybliżają czytelnikowi nie znającemu Jerozolimy krajobrazy biblijnych i apokryficznych opowieści. Pięknie prezentuje się także obwoluta książki. *Golębica w rozpadlinach skalnych* została wydana z wielką atencją, gdyż przygotowano ją na szczególną okazję – 30. rocznicę wyboru Kardynała Karola Wojtyły na Papieża – Jana Pawła II. Książkę Oficyny Wydawniczej „Kwadrat” można z całą pewnością umieścić wśród odchodzących powoli w zapomnienie bibliofilskich pereł – publikacji, które już ze względu na samą estetykę są dziełami sztuki.

Katarzyna Flader

Wojciech Kluj OMI, *Teologiczne podstawy misji według Jana Pawła II*, Instytut Jana Pawła II w Warszawie, Warszawa 2008, ss. 288.

Życie, myśli i nauczanie papieża Jana Pawła II znalazły w ostatnim czasie dość duże odzwierciedlenie w publikacjach naukowych i nie tylko. Przeglądając opracowania dokumentów papieskich, encyklik, adhortacji, listów pasterskich możemy zauważyć, że w wielu dziedzinach papieskiego nauczania już dokonała się synteza, ale wiele jest również miejsc, które takiego opracowania potrzebują. Jedną z takich dziedzin jest teologia misji, której syntezy podjął się ojciec dr Wojciech Kluj, adiunkt w Katedrze Teologii Misji w Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Książka „Teologiczne podstawy misji według Jana Pawła II”, której podstawę stanowi doktorat obroniony na UKSW w październiku 1999 roku, jest próbą komentarza encykliki „Redemptoris missio” i jednocześnie próbą omówienia misyjnego nauczania Jana Pawła II w kontekście całego pontyfikatu.

Autor dzieli niniejszą pracę na cztery części. Pierwsza część książki, obejmująca rozdziały pierwszy i drugi, pomyślana została jako ukazanie kontekstu, w jakim należy odczytywać nauczanie Jana Pawła II.

Rozdział pierwszy poświęcony został ukazaniu aktualnej sytuacji Kościoła i misji prowadzonych na różnych kontynentach. Autor wskazuje również wkład Jana Pawła II w rozwój Kościoła na poszczególnych kontynentach przez jego pielgrzymki, spotkania z biskupami podczas wizyt *ad limina* czy adhortacje.

Drugi rozdział ukazuje kontekst dotychczasowego nauczania Magisterium Ecclesiae na temat misji, które Jan Paweł II ubogacał własnym wkładem. Po-

nieważ nierzadko pojawiają się nieporozumienia dotyczące istoty misji, O. Kluj ukazuje też, jak sam Jan Paweł II próbował określić misję we współczesnej rzeczywistości.

W drugiej części książki składającej się z rozdziałów trzeciego, czwartego, piątego i szóstego autor zajmuje się zagadnieniem zbawienia i jego relacji do Chrystusa i Kościoła. Jest to głównie głęboka analiza pierwszego rozdziału encykliki „Redemptoris missio”, choć nie brakuje w niej odniesień do innych miejsc papieskiego nauczania.

W trzecim rozdziale ukazane są trzy głęboko obecne w nauczaniu papieża prawdy. Pierwsza, że Chrystus jest jedynym Zbawicielem wszystkich ludzi. Poza Chrystusem nie ma więc żadnej możliwości zbawienia. Druga – Chrystus stanowi pełnię objawienia Bożego. On sam jest Bożym samo objawieniem i jedynie z Nim i w Nim możemy odkryć prawdę, kim jest Bóg, jedynie w Jezusie Chrystusie możemy mieć do niej pełny dostęp. Trzecia prawda, że Chrystus jest jedynym pośrednikiem między Bogiem a ludźmi.

W rozdziale czwartym poruszony został argument antropologiczny. Autor wykazuje, iż potrzeba działalności misyjnej wynika z „radykalnej nowości życia”, przyniesionej przez Chrystusa. Ta nowość nie polega tylko na zmianie kulturowej, ale przede wszystkim na głęboko religijnym nawróceniu. To „nowe życie” jest przede wszystkim darem Bożym. Od człowieka wymaga się, by je przyjął i pozwolił mu w sobie wzrastać.

Rozdział kolejny pokazuje jaką rolę, według nauczania Jana Pawła II, pełni Kościół w działalności misyjnej. Jest On, zgodnie z Bożym planem, powszechnym sakramentem zbawienia, a więc nie może zaprzestać głosić, że Jezus przyszedł, by objawić oblicze Boga i wysłużyć, przez krzyż i zmartwychwstanie, zbawienie dla wszystkich ludzi. Każdy członek Kościoła jest zobowiązany te prawdy przekazywać wszystkim ludziom. Dlatego druga część tego rozdziału poświęcona jest zakładaniu i dojrzewaniu Kościoła, aż do osiągnięcia pełni dojrzałości, czyli świętości w swoich członkach.

W rozdziale szóstym O. Kluj zatrzymuje się nad pojęciem teologii religii w nauczaniu Jana Pawła II. Wskazuje za Janem Pawłem II szczególną pozycję teologiczną religii monoteistycznych: judaizmu i islamu. Łączy je z chrześcijaństwem nie tylko monoteistyczna wizja Boga, ale również dziedzictwo Abrahama oraz szczególna rola Jerozolimy, a także pewne wspólne cechy pobożności jak modlitwa, post czy jałmużna. W odniesieniu do innych religii zostały zauważone pewne cechy wspólne dla nich i dla chrześcijan w wizji człowieka otwartego na Absolut i konieczności świadczenia życiem o miłości.

W trzeciej części książki podjęte zostało wyzwanie poszukiwania możliwych dróg rozwoju teologii misji w przyszłości, tak jak je sugerował Jan Paweł II w drugim i trzecim rozdziale encykliki.

W siódmym rozdziale, traktującym o Królestwie Bożym, zwłaszcza o jego powiązaniu z misterium Chrystusa i Kościoła, Autor wyjaśnia, że pełne rozumienie teologii Królestwa Bożego w niczym nie osłabia działalności misyjnej, ale wręcz umożliwia jej właściwe rozwinięcie. Temat Królestwa Bożego trzeba jednak dobrze ukazywać w nawiązaniu do misterium Chrystusa i do tajemnicy Kościoła.

W rozdziale ósmym zaprezentowana została zaś perspektywa działania Ducha Świętego. Działa On tak w całej wspólnotcie Kościoła, w poszczególnym misjonarzu, jak i w niechrześcijanach. Pierwszych pobudza do głoszenia Ewangelii, a drugich pobudza do poszukiwania prawdy i prowadzi ich do misjonarzy, a przez nich do wspólnoty Kościoła. Z tą perspektywą pneumatologiczną związana jest też kwestia historiozbowczego patrzenia na dzieło misyjne i związane z nią znaczenie wydarzeń Soboru Watykańskiego II, Wielkiego Jubileuszu roku 2000 oraz poszczególnych lokalnych jubileuszy ewangelizacji.

Ostatnia część książki, obejmująca rozdziały dziewiąty, dziesiąty i jedenasty jest analizą trzech wielkich „dialogów”, jakie podejmuje współcześnie Kościół misyjny w całym świecie. Papież pisał o nich w piątym rozdziale misyjnej encykliki.

Dziewiąty rozdział poświęcony jest „dialogowi ze światem”, z którym łączy się bardzo ważne zaangażowanie misyjne na rzecz promocji człowieka i pomocy w rozwoju. Papież często przypominał, że w działaniach tych nie chodzi tylko o zewnętrzną pomoc, ale przede wszystkim o pomoc w stawianiu się coraz bardziej człowiekiem sumienia. Przypominał też, że otwarcie się na miłość Chrystusa jest prawdziwym wyzwoleniem.

Drugim wielkim dialogiem jest „dialog z kulturami”. Misjonarze jako z natury ludzie „z zewnątrz” muszą odnajdywać pozytywne elementy w kulturze ludu, któremu głoszą Dobrą Nowinę o Chrystusie, ponieważ zawierają się w niej już pewne „zarodki Słowa” oraz „promienie Prawdy”, która oświeca każdego człowieka. Z drugiej strony głosząc Ewangelię stają się często wyzwaniem dla negatywnych elementów obecnych w tych kulturach. W tym sensie muszą niekiedy zwalczać pewne błędy i występować przeciw niektórym elementom obecnych w kulturach lokalnych. Tym samym wnoszą, jednocześnie wielki wkład w rozwój rodzimych kultur. Wielkie wyzwanie stanowi tu podwójny proces, z jednej strony Ewangelia „koryguje” błędy i uszlachetnia dobre elementy zastanych kultur, a z drugiej sama „wciela” się w nową szatę kulturową. Oczywiście ten proces nie odbywa się bez wielkich problemów i odpowiedniego czasu dojrzewania.

Ostatni rozdział poświęcony jest zagadnieniom „dialogu z religiami”, a zwłaszcza wydarzeniom spotkań w Asyżu. Analizując nauczanie Jana Pawła II autor dochodzi do wniosku, że określenie „dialog międzyreligijny” papież rozu-

miął jako spotkania i pewne formy współpracy z przedstawicielami różnych religii, np. w sprawie pokoju. W taki sposób rozumiany „dialog”, nie jest dyskusją, ale wspólnym działaniem. Najlepszym przykładem, jak ten dialog wygląda w praktyce, były międzyreligijne spotkania w Asyżu.

Ponadto w książce zamieszczony został chronologiczny wykaz podróży Jana Pawła II do krajów Ameryki Łacińskiej, Afryki, Azji i Oceanii (Aneks I), a także lista kanonizacji i beatyfikacji misjonarzy lub chrześcijan z młodych Kościołów, dokonane przez Jana Pawła II (Aneks II). Równie ważnym jest Aneks III, w którym autor ukazuje misyjne treści mariologiczne obecne w nauczaniu Jana Pawła II.

Dzisiejszy świat bardzo często zadaje pytanie: czy prowadzone przez Kościół misje mają dzisiaj sens? Odpowiadając na to pytanie współczesny człowiek wskazuje na takie argumenty jak pomoc w rozwoju, zainteresowanie innymi kulturami, wierzeniami, religiami pierwotnymi, dialogiem międzyreligijnym. Takie rozumienie misji jest dalekie od motywacji chrześcijańskiej. Niniejsza książka językiem prostym, aczkolwiek teologicznym odpowiada na to pytanie, po co właściwie Kościół prowadzi misje. Jest jak dotąd jedyną publikacją zbierającą odpowiedzi, które Jan Paweł II podawał w swym nauczaniu, zwłaszcza w misyjnej encyklice. Pokazuje czym są misje i z czego wynikają, odwołuje się do podstawowych pojęć i zagadnień teologicznych aby w sposób zwięzły ale w pełni dokonać syntezy nauczania misyjnego Jana Pawła II.

Ks. Kamil Więsyk